

LAIKMETIS

Nr. 18

1948. g.
1. maijs

RM 0,30

Lauku darbu cēlienā

DARBS TAUTAI UN DZIMTENEI

Šis pavasara dienās, kad saule staro aizvien varenāk, aizvien augstāk ceļas arī cilvēku cerības. Ziemas grūtumu nasta novēlusies, un turpmākās nedēļas un mēneši sola dažas labas vēlēšanās piepildījumu. Ikviens cilvēks, bet jo sevišķi jaunatne daudz ko vēlas. Tomēr visiem godīgiem un krietniem vācu un visas Eiropas tautu saimes locekļiem ir arī viena kopīga vēlēšanās, proti: lai šai vasarā lielā ciņā tuvotos uzvarai un mieram.

Kavējoties līdzīgās izjūtās pirmā maija darba svētkos, nevilšus rodas jautājums: vai mums ir tiesības šo dienu svinēt kā svētku un goda dienu? Saprotams, te nav domāta skaļa un ne-savaldīga svētku liksme, bet vēl lielākā mērā nekā līdz šim šī diena veltīta cēla lepnuma pilnām pārdomām. Citi varbūt jautās: vai dzimtene drīkst svinēt goda dienu, ja augstākais gods pienākas cīnītājiem frontē?

Uz abiem jautājumiem varam atbildēt apstiprinādami. Kā teikts, nav paredzēts svinēt tādus svētkus kā miera laikos. Bet ir labi, ja brīdi apstājami darbā, lai svētku dienu klusumā pārdomātu par to, kāda nozīme tagad ir darbam un kāda tam bija agrāk, kad vēl nepastāvēja darba cilvēku kopība. Daudzi uzskata par aplamu, ka par darba goda dienu izvēlēts taisni 1. maijs, ko senāk sociāldemokrāti vai komunisti svētīja ar internacionāles sarkanajiem karogiem un šķiru ciņas demonstrācijām.

Nekas par Jauno Eir kopības laikmetu neliecina tik spilgti kā fakts, ka agrāk šķiru un šķiru ciņu vietā redzam vienotu fronti, kas pat aizņēmusi visus kādreiz dzirdētos melus par šķiru ciņu un internacionālo solidaritāti. Tagad visu arodu darba cilvēki strādā taisni to darbu, ar ko visvairāk spēj veicināt uzvaru. Tagad tie atzinuši, ka žīdi un viņu rokaspuiši, kas senāk laudis rīdīja uz ciņu, nav strādnieku draugi, bet viņu niknākie ienaidnieki.

Vērojot Adolfa Hitlera nacionālsociālistisko Lielvācijas valsti, par ko pasaulē izplatīts tik daudz ļaunprātīgu apmelojumu, un pētījot tur nedaudz gados veikto sociālistisko jaunuzbūves darbu, jāatzīst, ka vienota tauta spēj realizēt lieliskus sociālus mērķus. Šais dienās paiet 10 gadu, kopš Lielvācijas Vadonis atcēlis sociāldemokrātu un komunistu organizācijas, tai vietā radot visu pilsētu un lauku, fabriku un biroju, mākslas un zinātnes darbinieku ciešo kopību. Ko šī kopība spēj veikt, redzam, vērojot Lielvācijas jaunuzbūves darbu miera laikos un tāpat līdzšinējos grandiozos sasniegumus karā. Atcerēsimies taisni 1.

maijā, ka mēs šo dienu nevarētu svinēt atbrīvoti no boļševiku jūga, ja Lielvācijas darba cilvēki nebūtu kaluši ieročus, ar kuriem Adolfs Hitlers un viņa kaņavīri padzinuši sarkano mērī!

Vai drīkstam dzimtenē svētīt šos darba svētkus, ja frontē cilvēki veic smagākus pienākumus? Varam būt droši, ka nav neviena kaņavīra, kas šo svētku dienu nenovēlētu strādniekiem un zemniekiem, vīriem un sievietēm, kuņģi nemitīgi fronteī kaļ ieročus un ražo maizi. Kā mēs labprāt un bez skaudības novēlam kaņavīriem atvaļinājumu, tā arī kaņavīrs nekā nepārmet dzimtenei, kas cītīgi un apzinīgi dara savu pienākumu.

Fronte un dzimtene taču ir cieša ciņas kopība. Abām ir tas pats ienaidnieks un tas pats mērķis. Ar savu ciņu un darbu tās grib uzveikt un izdeldēt žīdus un plūtokratiju, lai darbs uz visiem laikiem nestu strādniekiem svētīgus darba augļus. Gandrīz visu Eiropas tautu darba ļaudīm, kas strādā un cīnās pret boļševismu, ir viens mērķis. Pūloties visiem spēkiem, viņi visās laikā grib panākt galīgo uzvaru. Uzvara reizē būs arī miers. Miers jaunajā vienotajā Eiropā pirmā un lielākā sociālistā Adolfa Hitlera vadībā garantē tautām nodrošinātu, laimīgu, cilvēka cienīgu dzīvi. Par to nav ne mazāko šaubu. Vadonis taču Lielvācijā nedaudzos miera gados realizējies vēl nekur neredzētus sociālas labklājības darbus. Viņš solījis pēc kara visus spēkus ziedot tikai miera laika darbam. Mēs ticam, ka Eiropas tautas, ko vienojusi ciņa pret boļševikiem, arī turpmāk dzīvos ciešā kopībā un saderībā. Šī tautu saime taču pastāvēs no dzimtenes darba cilvēkiem un frontes kaņavīriem.

1943. gada 1. maijam ir sevišķi svarīga nozīme, jo taisni tagad spilgtāk nekā jebkad mēs apzināties briesmas, kādas Eiropas kultūras pasaulei draud no žīdu boļševikiem un žīdu kapitālistiem. Esam pārcietuši ziemu, kur bija jāpārvar daļa laba krīze. Tomēr vadība un fronte pārspējusi šīs grūtības. Tāpat nesatricināta stāv aizmugure — Jaunās Eiropas iekšējā fronte. Ienaidnieks guvis panākumus, tomēr ne vienā vietā tas nav sasniedzis savu mērķi, proti — satriecis savu pretinieku. Fronte dosies ciņā ar jauniem spēkiem un jauniem ieročiem. Dzimtene zina, ka tā nedrīkst atslābt. Arī mūsu tautas labākie dēļi devušies uz fronti, kur tie drošsirdīgi cīnīsies. Viņi grib nodrošināt savai tautai laimīgu dzīvi nākotnē. Viņi iekļāvušies ciešā frontes kaņavīru kopībā. Sekosim viņu piemēram un vienosimies arī mēs visi — roku un gara darbinieki — vienā ciešā darba kopībā. Ja šis 1. maijā gūtās atziņas realizēsīm nākamajā ciņā un darba gada ikdienā, tad būsīm šos svētkus pareizi svinējuši.

Vadonis apskata kādu bruņošanās rūpniecības uzņēmumu.

H. Hofmaņa uzņ.

*Minu čaulu pildītājas
aizslāj vīrus cīņai
frontē.*

*Sievietes precīzi pār-
bauda Rentģena cau-
ruju kvēldieģus.*

*Viņas abas bija vejas
gludinātājas, bet ta-
gad ievingrinājušās
ieslēdzēju montēšanā.*

*Cīnītāji frontē var uz
viņām droši palais-
ties: katra patrōna rū-
pīgi pārbaudīta.*

*Kaŗa palīgdienēta
meitene drīz vien ie-
vingrinās apieties ar
darba rīkiem.*

„Laikmeta” arch. uzn.

ČAKLĀS ROKĀS

Līdz šim karš arvien bija tikai vīriešu augstākā pienākuma veikšana pret ienaidnieka uzbrūkšanos. Vīrieši devās karā, pazūdot aizmugurē palikušo skatam. Arī par ieroču kaldināšanu, municijas un pārtikas piegādi un sanitāro palīdzību ievainotajiem gādāt bija vīriešu uzdevums. Sievietei tur nebija nekādas daļas. Viņai liktenis bija — ilgas, baigas rūpes, kaŗotāju mājās gaidot, bet pienākums — saglabāt ģimenes pavardu.

Tagadējam karām ir cita seja. Jau tagad noskaidrojies, ka uzvarēs tā puse, kas gigantiskajā cīņā visplašāk liks lietā savus spēkus. Šis karš pierādījis arī, ka fronte un aizmugure ir cieši vienotas. Par visu, kas nepieciešams frontei, jāgādā dzimtenei, tāpēc visiem jāpiedalās šīs cīņas un uzvaras sekmēšanā.

Nesaraujamā likteņa kopībā fronte un aiz tās stāvošās tautas dara visu, lai, iznīcinot boļševisma briesmas, izcīnītu uzvaru un līdz ar to nodrošinātu ilgstošu mieru. Tieši tagad parādās, cik svarīga ir sievietes plānveidīga nodarbināšana visās svarīgākās rūpniecības un saimniecības nozarēs. Tagad sievietes palīdz nodrošināt nevien pārtikas apgādi un visu citu, bet ar savu čaklo un apzinīgo darbu ievērojami sekmē arī bruņošanās rūpniecības produkciju, atbrīvojot citiem uzdevumiem simtiem tūkstošu vīriešu darba roku.

Piemēru citu tūtu sievietēm kā pirmā šai ziņā rādījusi vācu sieviete, kas ar lielāko saiprasānu iekļāvusies kaŗa saimniecībā un piemēroja pat visgrūtākajiem darbiem, tā veicot savu pienākumu pret fronti un dzimteni. Bez mazākās vilcināšanās tā stājusies sava vīra darbā, kas cīnās frontē. Tā strādā pie mašīnām, pie skrūvsola, ar āmuru un vīli, montē aparātus un mašīnas, izgatavo ieročus un municiju. Varētu domāt, ka viņa jau no laika gāla ar to vien nodarbojusies. Tas liecina par vācu sievietes lielo atbildības apziņu un uzvaras gribu. V. A.

Yecilvēku Vīri

Bezsirdīgo plūtotu un zvērisko boļševiku šausmu darbu virknei arvien nāk klāt jauni papildinājumi, kas liek nodrebēt, jau dzirdot vien par tiem. Vēl visiem dzīvā atmiņā aculiecinieku tēlojumi par boļševiku drausmīgo izrēķināšanos ar nevainīgiem Čaļkova civiliedzīvotājiem, kad vācu karaspēks uz laiku atstāja šo pilsētu. Speciālas boļševiku „tīrīšanas” karaspēka daļas, padomjarmiešiem ienākot Čaļkovā, žīdu instruktoru vadībā tad zvēriski noslepkavoja vairākus tūkstošus šīs pilsētas iedzīvotāju, nežēlojot ne sirmgalvjus, ne slimus, ne zīdaiņus. Vispirms padomjarmieši ar automātiskiem ieročiem nošāva nevarīgos slimniekus slimnīcās, tad medicīnas personālu. Vienā pašā policijas iecirknī atrada 3.320 sieviešu un 1.870 bērnu liķus.

Drausmīgs boļševiku izrēķināšanās darbs, kas pastrādāts priekš 3 gadiem, atklājies Katinas mežā pie Smoļenskas. Pamatojoties uz turienes iedzīvotāju sniegto informāciju, vācu militārās iestādes 12 km rietumos no Smoļenskas ceļa, kas ved no Smoļenskas uz Vitebsku, atrada vairākus masu kapus ar zvēriskā kārtā noslepkavotiem poļu virsniekiem. Divos 28 metrus platos un 16 metru garos masu kapos atrada divpadsmit kārtās citu virs cita sablīvētus vairākus tūkstošus poļu virsnieku liķu. Rokas tiem bija sasietas uz muķuras un lielākajai daļai mutes piebāztas ar zāģu skaidām. Masu kapus atklāja un liķus identificēja daudzus lietpratēju, turienes iedzīvotāju un vairāku ārzemju žurnālistu klātbūvē. Lai gan liķi jau ilgi bija gulējuši zemē, tos bija iespējams uzzīmēt. Nogalināto poļu virsnieku uniformu kabatās atrada dokumentus, kas deva iespēju gandrīz pilnībā noskaidrot drausmīgās izrēķināšanās slepkavības apstākļus un paņēmienus. Visi upuři nonāvēti ar revolvera šāvienu pakausi. Noslepkavoto vidū atradās arī daudzi 17 gadus veci poļu kadeti.

Pēc vācu militāro iestāžu konstatējuma, 1940. gada februāra un marta mēnesī boļ-

Angļu gaisa terora uzbrukuma daudzos upuřus Antverpenē — to skaitā ļoti daudz sieviešu un bērnu — apbedīja vairākās kapsētās, piedaloties nepārredzamām laužu masām. Izvadišanā piedalījās arī vācu bruņoto spēku pārstāvji, noliekot vainagus gan uz masu, gan atsevišķiem kapiem.

Pie angļu gaisa terora uzbrukuma upuřu liķtsu rindām Parīze norisinājās tādi paši satricinoši skati kā Antverpenē. Arī še vairāku simtu upuřu skaitā bija daudzas sievietes un bērni.

Zvēriski noslepkavoto 12.000 poļu virsnieku liķu identificēšanā Katinas mežā līdzās kādai poļu komisijai un dažiēiem turienes iedzīvotājiem, kam bija zināms par šo boļševiku čekistu briesmu darbu, bija klāt arī vairāki ārzemju žurnālisti. Masu kapos, kurā atrasti noslepkavotie upuři liķtsi, visas klātesošos radīja baigu, grūti aprakstāmu iespaidu. — Atiēlā: vācu tiesu ārsts ārzemju žurnālistu klātbūvē uzskēŗē koda nogalināto poļu pulkvežleitnanta liķi.

„Atlantic” uzp.

ševiki nošāvuŗi 10.000—12.000 poļu virsnieku, t. i. domājams visus virsniekus, kas pēc Polijas sabrukuma 1939. gadā atradās boļševiku iegūtajā poļu teritorijā. Boļševiku nogalināto poļu virsnieku skaits ir vienpadsmit reizes lielāks nekā visā Polijas karaģāļienā krituŗo virsnieku skaits — 1067.

Raksturīgi, ka čekisti savu zvērisko briesmu darbu pastrādājuŗi savas atpūtas un izpriecu vietas tuvumā gluŗi līdzīgi, kā tas bija Latvijā pie Baltezera. Zvēriskā asins darba vieta pēc tam rikoŗa neapprakstāmas orgijas.

Tagad atrastais drausmīgais masu kapa nebūs vienīgais. Līdzīgi Eiropas tautu masu kapi, kur gul neviēn desmitiem, bet simtiem tūkstoŗi nevainīgu upuřu, atrodami no Baltijas jūras līdz Melnajai jūrai, liecinot, ka boļševiki kopŗ 1917. g. nav mainījuŗies un ka tie visur būtu tādi paŗi briesmoņi. Šie kapi atgādina visai Eiropai, ka tās kultūra var pastāvēt tikai nepielūdzamā cīņā pret šo visbriesmīgāko pasaules ienaidnieku.

V. Z.

Tiger

Eiropas ieroču kalves nemitīgi strādā, lai pasaules labākajai armijai būtu arī vislabākie ieroči. Vācu izgudrotāju, inženieru un strādnieku pūlēm ir acīm redzami panākumi. Tā šai pavasarī vācu cīnītāji kaujas laukos atkal saņēma jaunu augstvērtīgu ieroci. Tas ir modernākais un spēcīgākais tanks „Tigeris”, kas savas ārkārtīgās kaujas spējas jau pierādījis austrumu un Afrikas frontē. Konstruējot šo bruņu mašīnu, lietā likta visa frontes cīnītāju līdzsīnējā pieredze un vācu bruņošanās un municijas ministrijas augstā darba prasme. Jaunajā 60 to tankā iebūvēts ļoti spēcīgs jaunas konstrukcijas motors, kas tankam dod lielu ātrumu un kustības spējas. Neparasti platās kāpurķēdes šo bruņu mašīnu viegli nes pāri smilšu laukiem un mīkstai virsmai, kur citiem tankiem būtu jāiegrimst. Tankā gaŗstobra lielgabalu būvētāji apveltījuši ar tādu caursišanas spēku un šāviena tālumu, kāds vēl nevienam tanku lielgabalam nav bijis. Šim īpašībām cienīgi pievienojas „Tigera” biezās un izturīgās bruņas, ko nespēj sasist neviens prettanku ierocis. Kā Afrikas kaujās noskaidrojies, šo tanku var uzskatīt pat par „nejūtīgu” pret mīnām! Austrumos „Tigeris” pierādījis savas apbrīnojamās spējas, atkaŗojot Čaŗkovu. Tur viens šāds tanks satriecis 8 boļševiku tankus un daudz lielgabalu, kas aizsargājuši ziemeļaustrumu ceļu uz pilsētu. No visiem šāvīniem, kas trāpījuši „Tigeri”, tā bruņās palikušas tikai necīgas okrambas. Kk.

„Tigeris” attīsta lielu ātrumu līdzenā laukā, bet tas veikli kāpj arī kalnā un pārvar citus šķēršļus. Motoram kaucot, tas kā pārdabisks nezvērs brāžas cauri 30 gadu vecam priežu mežam, un aiz tā paliek plata slīga. Izmēģinājumā, parādot savas spējas žurnālistu delegācijai, „Tigeris” drūzās virsū pat metru resnam ozolam, un varens koks bija spiests noliekt savu galvu šīs kaujas mašīnas priekšā. Pēc Čaŗkovas kaujas „Tigeris” iedvēš boļševikiem pāniskas bailes.

Vācu ieroču tehnikas augstākais sasniegums — tanks „Tigeris” līdzinās kustīgam bunkuram. Par spīti tā svaram tanks un tā milzīgais lielgabals grozāms ļoti viegli.

Arī divstāvu mūra ēka „Tigera” ceļā nav nekāds ievērojams šķērslis. Raidot bruņu mašīnu izmēģinājuma cīņā pret mūri, lielgabals pagriezts atpakaļ. Metra attālumā no mūra baismīgi iegauŗojas motors, „Tigeris” laisa lēcienu, un slēna iebrūk. Savā gallā tas sagāŗ iekšienas; griešti un jumts uzgāŗas virsū, bet tanks izlauŗ otru ārsienu un izrāŗjas no gruveŗiem, ū kā nekas nebūtu noticis. Kā izmēģinājumā pierādījās, lielgabals no liela attāŗuma ar diviem šāvīniem sadraŗģa arī boļševiku tanku milzeni T 34.

Uzp.: „Weltbild” 2, „Hoffmann” 1.

Skats uz Nirnbergas vecpilsētas daļu ar raksturīgiem stāvjiem gotiskajiem namu jumtiem

Speciāls zīmogs ar uzrakstiem: „Nirnberga — valsts partijas pilsēta” un „Mūsu Vadoņa padzen bolševismu”, ar ko apzīmēto šakarā ar Vadoņa 54. dzimundiešu izdotās pastmarkas.

Nirnberga

PARTIJAS SANĀKSMES PILSĒTA

Ipatnējās mājas pie Pegnitas upes starp Muzeja un Galas tiltu pilsētas centrā.

Divas pretstatu pasaules — vecā ķeizaru laikmetu Vācija un nacionālsociālistiskā Lielvācija — nekur citur nav tik spilgti saskatāmas savu raksturīgāko pazīmju resp. īpatnību izpaušmē kā Nirnbergā. Citās pilsētās, ko sāka pārveidot pēc laikmetīgi un visos sīkumos izstrādātas izbūves plāna, kā Lielvācijas galvaspilsētā Berlīnē, nacionālsociālistiskās kustības pilsētā Minchenē, tautas sacelšanās pilsētā Gracā, nacionālsociālistiskās audzināšanas pilsētā Baireitā, ārejas tirdzniecības pilsētā Hamburgā, Lincā, Drēzdenē, Veimārā, Augsburgā, Vircburgā, Ķelnē, Minsterā u. c., jaunās grandiozās Vadoņa celtnes pa lielāki daļai iekļāvušās vai iekļausies šo pilsētu tagadējās robežās. Tādā kārtā jaunbūves ar savu monumentālītāti, kas atspoguļos tagadējā Lielvācijas nacionālsociālistiskā laikmeta varenību, tikai ievērojami pārveidos šo pilsētu seju. Nirnbergā turpretim jaunās celtnes piešķirs pilsētai pilnīgi jaunu seju, jo tās ceļ nevis nojaucot vecās būves, vai izmantojot apbūvētām piemērotus brīvus laukumus pilsētas robežās, bet ārpus tām.

Turpat netālu no Nirnbergas vecpilsētas, ko vēl arvien apjōz viduslaiku nocietinājumu mūri, un līdzās tai pilsētas daļai, kas izaugusi dienvidrietumos no vecpilsētas, veidojas pilnīgi jauna pilsētas daļa. Še visam ir grandiozi apmēri, sākot ar vairāku desmitu kvadrātkilometru apbūves platību un masīvajām, monumentālajām Vadoņa celtnēm no granīta, šūnakmens un marmora. Agrāk paredzētais t. s. Valsts partijas lauka izveidošanas plāns ievērojami paplašināts. Cepelīna laukums ar kvadrātā celtajām tribīnēm vairākiem simttūkstošiem personu, tagad atrodas minētā Valsts partijas lauka vienā malā. Tā ziemeļu daļā paceļas milzīgā, monumentālā kongresa halle. Tās lepnās fasādes siluets gleznaini atspoguļojas mākslīgi paplašinātā ezera rāmajos ūdeņos. Turpat tuvumā kongresa hallei veidojas jaunais Nirnbergas stadions. Tas būs lielākais un modernākais pasaulē. Apbūves lauka pretējā malā veidojas atsevišķs laukums kaņaspēka parādēm un militāriem uzdevumiem — plašais Marta lauks. No tā uz pilsētu gar stadionu ved 90 metru plats, pa lielāki daļai granīta plāksnēm klātais Marta ceļš.

Var droši sacīt, ka neviena cita vācu pilsēta, plaši izplešoties ārpus saviem seno nocietinājumu vaļņiem un mūriem, nav saglabā-

jusi tik daudz senatnīguma kā Nirnberga. Še vēl tagad ik uz soļa saskatāma šis viduslaikos visvairāk uzplaukušās pilsētas pagājušo laiku pilsoņu un amatnieku turība un mākslas gaume. Spēcīgo nocietinājumu mūri un torņi līdz ar seno ķeizaru pili labi saglabājušies vēl līdz pat šai dienai. Līdz ar daudzajām krāšņajām gotiskajām baznīcām, kuru iekšienē katrs mazākais veidojums ir pats par sevi apbrīnojams mākslas darbs, līdz ar lepnajiem turīgo pilsoņu namiem, gleznainiem stūrīšiem un laukumiem, daudzajām jaukajām vietām gar Pegnicas upi, kas šķērso pilsētu, tie atgādina senās imperijas lieliskumu un liek atcerēties tādus vīrus kā vācu ievērojamā vispusīgo mākslinieku Albrechtu Düreru, populāro tautas dziesminieku Hansu Zaksu (Sachs) un viņa draugu — lielo ticības reformatoru Mārtiņu Luteru, ko šis uzņēmīgais Nirnbergas kurpnieku meistars tik sirsnīgi un asprātīgi aizstāvējis savā sacerējumā „Vitenbergas lakstīgala”.

Tagad Nirnbergā ir 450.000 iedzīvotāju, un tās plaši izveidotajai rūpniecībai nav mazāka nozīme kā agrākos laikos. Nirnbergas amatnieku meistarskie izstrādājumi, piem., pasaules slavu kopš 1500. gada ieguvušie Nirnbergas olveidīgie kabatas pulksteņi, no sudraba un zelta smalki veidotās rotas un greznura lietas, Nirnbergas lelles un daudzas citas iemīļotās bērnu rotaļlietas, kā pazīstamie Nirnbergas alvas zaldātiņi u. t. t., nav vienīgie ražojumi, ar ko var lepoties Nirnberga arī vēl tagad. Nirnbergas modernās dzelzs rūpniecības ražojumi — mašīnas un visdažādākie darba rīki tāpat iekarojuši pasaules slavu ar savu augsto kvalitāti, ko grūti pārspēt. Joprojām vēl arvien nirnbergieši lepojas ar daudzām savām speciālitātēm gastronomijā, kā, piem., garšīgajām Nirnbergas piparkūkām un desinām, ar savu īpatnēji darīto alu.

Angļu gaisa terora uzbrukumos stipri cietusi tieši Nirnbergas vecpilsēta, kur līdzās daudzām sagraudātām dzīvojamām ēkām un slimnīcām iznīcinātas arī daudzas mākslas vērtības. E. Tūbelis.

Daļa Nirnbergas vecpilsētas nocietinājumu ar Sieviešu vārtiem un Resno torni, kas labi saglabājušies no viduslaikiem.

Skats milzu apmēru kongresa halles būves darbos celtnes iekšējā pusē. Celtnē pēc vācu arhitektu brāļu Ludviga un Franča Rula (Rul) projekta veidota slēgtā lokā.

Cepelīna laukums t. s. Valsts partijas laukā Nirnbergā, kur miera laikā risinājās nacionālsociālistiskās partijas sanāksmes, darba dienesta un Hitleru jaunatnes parādes ar pāri 1 milj. dalībnieku.

Milzu apmēru lepna kongresa halles celtnē, kā redzams no šā attēla, gleznaini atspoguļojas lielajā dīdī, kas atrodas halles iasādes pusē. Pa kreisi — viena daļa celtnes sienas, kas noder kā modelis kongresa halles iasādes veidošanā „Laikmeta” arch. uzn.

APSOĻĪTĀ ZEMĒ

(23. turpinājums.)

„Labi teikts!” vecais Pelēcis atsaucās. „Cik gados tad cerat savu ēdi nodzīt?”

„Palēnām, kaimiņ. Vēl mums būs jāpār-runā, kādā veidā izraksim robežgrāvi.”

Sie vārdi satrauca Valgastu vīriešus pār-rāk. „Jūs gribat pašā robežas vidū rakā-ties? Stīga reiz izrakta. Zīmes pietiek. Un mūsu zemei sausuma nevajag.”

„Ai, kā noderēs! Divi tik sprigani dēli. Taisni brīnumš, ka jūs, jaunie, ļaujāt sa-vam purvam žulgt rāva dūksnājā. Spers-mies šās malas viri kājās un parādīsīm aiz-upiešiem, ka arī mēs neesam ņemami ar plīku roku!”

Aleksandrs vairāk nekā pārējie apskatīja celmu ceļamo ierīci. Viņš izteica pat pa-tiku redzēt to darbā un palīdzēja Jurim at-rakt dziļi zemē ierūgušu priedes celmu.

„Kā noprotams,” vecais Pelēcis ierunājās, „ar šo suņa darbu jūs gribat apliecināt vi-sai pasaulei, ka dzīve Liepkrastris sagata-vota ilgēm gadiem?”

„Ne tāpēc vien to darām, lai pasaulei rā-dītu. Teicu, tikai ēde jārstē, lai saimnie-cības seja atsegtos saules spožumā.”

„Vai—t’ kungs pats nemaz negrib te nākt?”

„Mūžā viņš diezgan kalpojis, tagad var dzīvot pensijas izvajās.”

„Un smidzināt cilvēkus ar vecuma tra-kumu.”

„Jā, par ko nu kuŗš smejas, tā ir pavisam cita lieta. Kā galā būs ar robežgrāvi?”

Kaimiņš viltīgi pasminēja. „No mūsu puses nekās nebūs. Arī izraktās zemes ne-laušu mest mūsu malā.”

„Paldies, grāvī izgulējusies zeme mums varen noderēs.”

Par to laiku Juris jau bija celmu sagata-vojis pacelšanai, patlaban saķērās arī pā-rējie ap ieroci, lai to pārnestu.

„Rokas nost!” Juris sauca. „Labāk es viens pats.”

Jā, te nu viņš parādījās tik stiprs, ka kai-miņiem atlika tikai apbrīnot. Izplētās stati-va kājas. Iegrabējās dzelzs važa. Daiga pieķērās veltna vārpstai. Kaimiņi springa uzmanībā. Važa izstiepās gaudodama, bet milzis nekādi negribēja padoties. Juris pa-ķēra cirvi. Nieka metiens, un it kā visi pamati zem vērotāju kājām sadrebēja. Tai pašā mirkli celms izlida āra gaismā.

„Velna spēks,” vecais Pelēcis nopurdēja, taču tepat iepatikās palaist greizāku zobu kodienā: „Kā šādu stiprinieku nosauc vārdā?”

Juris acumirklī noskārtā, ko jautājās kā-roja, tādēļ pateica nedurstīdamies: „Jūs gribat zināt vārdu? Labi, pateikšu. Tā kā šo stiprinieku mans tēvs izgudrojis, pašī de-vām arī nosaukumu — Liepkrastru mēmais.”

Ar to pietika, lai it visu kaimiņu sejas izzustu liekulība. Vecajam vispirms no-raustījās lūpas, un tikai pēc tam sekoja vār-di: „Taisni mums tēmēts izsmieklis! Bet kā nav kauna zoboties par kropli?”

„Ir dažādi kropli.”

„Vēl tu, jaunais, neesi nodzīvojis pus-mūžu un kroplis vari palikt vienā mirkli.”

„Tiesa, tāds mēs varam kļūt kaut kuŗš, bet ne zaglis.”

Daiga ar tēvu pūlējās apsaukt Juri, taču šis brāzmaini metās ciņā. „Ja arī jūsu mē-mais būtu katru gadu izkašājis vismaz vie-nu celmu, tad nevajadzētu staigāt pa kai-miņu gurķu dārziem.”

„Pierādait!” — skanēja tik skaļi, ka at-bals sitās vispārī purvam.

„Beidzamais nelga to vēl drīkst prasīt. Un būties vajadzētu, nevis ņemt tādu vār-du mutē.”

„Pie—rādi, tu — utelī!”

„Pierādījumu tūkstošiem un pēc vajadzī-bas, laiskie Valgastu runči!”

Daiga meta Aleksandram ar roku, lai sa-vējos ved projām. Viņš arī to mēģināja darīt, bet vecais iekarsis spurojās. Vēl šim niezēta mēle, vēl centās izmantot izdevību, lai visu vasaru rūgušu naidu pārvēdinātu. Nevarēdams sparīgo celmu laužēju iebai-dīt, nedz aplūsināt lāstu vārdiem, vecis pasāka pīrgāties; brīžiem rēca kā zirgs, brī-žiem valbīja seju zvēra izskatā. Beidzot Jurim apnīka, jo vienveidīgi virzītās saru-nas kļuva arvien salkanākas, tādēļ viņš klu-sēdams nodevās darbam un tikai, kā atgai-pādamies, vēl izmeta:

„Jā, neko gan tur nevar darīt, kad suns mēnesi rej.”

„Tu pats sāki mūs riet. Sunim suņa tie-su! Lai pats Dievs tev nograuztu locekļus, kā tu šiem celmiem saknes!” Sekoja aiz-turētas elpas šņāciens. „Mēms lai tu vienā rītā pieceltos, kājām lai uzmetas apdegu-ma tulznas!”

Tad vecais pamāja dēliem ar galvu un gāja. Sasniedzis robežas stīgu, kur priekš daudz gadiem bija rakts it kā grāvis, bet jau paspējis aizaugt lieliem kokiem, bārda-nis vēl izcēla gaisā draudu dūri un pavēci-nāja. Dēli ar varu šo rāva projām. Un te nu tā saraustoties, pagādījās vecajam pak-lupt. Izlālēm vērojot, likās savādi, kadēļ kritējs brīdi palīka zemē guļam. Jaunie dažādi nopūlējās, taču velti, vecais necēlās. Pēc brītiņa atskrēja Aleksandrs. Aizelsies.

„Ko lai mēs tagad darām? Laikam mūsu tēvs miris.”

Tā bija. Atveda ārstu. Sirdstrieka. Uz robežas stīgas. Pārmērīgu dusmu lēkmē. Kā Valgastu jaunie, tā arī Juris ar savē-jiem šo notikumu paturēja neizdzēšamu at-miņā.

4.

Veco Valgastu saimnieku aizvadīt smil-tājā bija nākuši arī abi ienistie kaimiņi. Tē-va pēkšņā nāve it īpaši jaunus Pelēcus bi-ja lielā mērā pāraudzinājusi, un bērēs viņi centās rast ar kaimiņiem valodas, kādas priekš tam apsmaidīja. Piemēram, ar Liep-krastu Juri Aleksandrs pamatīgi norunāja, ka tuvākās dienās sāks cirst briksņus un, kad vien iekritīs vāja, raks kopēji novad-grāvi. Starp bēriniekiem Vainagi izskatījās kā muižnieki, tādēļ viņi ilgi neuzkavējās, bet tūdaļ pēc launaga brauca mājās. Viņiem vienīgiem te bija atspēru rati, zirgu tērsps kaldināts un loka gali iešūti ādā. Par pā-tavas pasniegumu vecais Vainags iedeva zirgu pieskatītājam divi dienu darba algas

apmēra naudas gabalu, un, tiklīdz rati sāka kustēties, viņi visi atsvēcinājās vēl vispārīgi. Tiešām lepri jaudis, pats pēdējais bē-rinieks bija iznācis nama ārpusē, lai redzē-tu šos aizbraucam. Jaunie varbūt vēlējās mazliet uzkavēties bēru namā, bet kopā ne-sena laika meita un tāpat dēls bija zaudē-juši daļu dāvētās patvaļas.

Ne gluži to tā varēja teikt par Juri, to-ties Daiga izturējās pavisam vienaldzīgi arī pēc tam, kad Vainagi bija aizbraukuši. Ci-tādi tas gan nevarēja būt, jo Ūdentīņa kungs vienmēr kustējās līdzās ar pilnām li-gavaīņa tiesībām. Šos cilvēkus vairs vie-nīgi nevalas laiks šķīra, jeb neļāva savie-hoties. To apliecināja arī Daļgas māte, ar godbijību pieminēdama priecīgo notikumu nākotnē. Turpretim Juŗa seŗā nesenie pār-dzīvojumi bija atstājuši it kā skaudras spīts zīmes. Strādādams lūdmā, cik daudzkārt viņš nebija pagriezies dusmās aizdegtais acis pret Liedagiem! Ne jau tādēļ, ka kaimiņi vairs neaicināja talkas darbā, Juris tā nik-nojās, iemesls bija meklējams dziļāk. Arī Vija parādījās it kā noraudājusies un ar sa-vu māti labprāt negribēja runāt. Šis noģi-dums Juri vēl kaut cik turēja vingrā soli. Varbūt vecie beidzot apdomāsies? Bija jā-nogaida. Un lai vieglāk palaistu šīs sma-cīgās dienas, Juris šķieda spēku celmājā. Ikviens redzētājs viņa veiksmi jau apbrī-voja, un vai tad nu arī Vainagi, brauk-dami taisni gar Liepkrastru purvu, ne-redzēja tur pastrādāto? Tādēļ viņš ar Aleksandru labprāt ielaidās sarunās par darbiem abējās robežas malās, deva pado-mus un mudināja likt ražēnā lietā katru brīvo mirkli.

Bērēs atklājās, ka visi trīs kaimiņi kād-reiz dzīvojuši draugos, visus vienojusi diezgan tuva radniecība, kas skatāma vēl baznīcas grāmatās. To necentās slēpt pat Ūdentīņš, lai gan savu nelaiķa tēvu turēja kāda tur mantojuma sadalē par malā no-šķiebtu. Līdzīgā kārtā pagātnes smagumu nesa arī Vainagi. Apprecēdams Valgastu kalnā augušu meitu, Arvja vectēvs sagājis tādā ienaidā ar sievas radiem, ka citkārt mīlas apdvēstā mājvieta kļuvusi par nik-numa midzeni. Kopš tā laika Vainagi tu-rējās pilnīgi atšķelti, nebija nākuši pat Aleksandra iesvētībās, bet Valgastu saim-nieka nāve, kas izvērtās par paša likteņa mājienu, bija likusi katram apstāties ienai-da gaitā un padomāt. Un vai tad naidam liela cēloņa vajadzēja? Dažkārt nieka smilga bija, bet auglīgā galvā tā pavairojās siena vezuma smagumā, un vezumu nest plecā, kā zināms, tiešām neklājas viegli.

Ka Valgastu mēmajam piemita zagļa sli-mība, par to Daiga pārliecinājās jau bēru pirmajā dienā. Protī, viņš bija sācis pie-savināties godību traukus, degvīnu un da-žas bērinieku aizjūga lietas. Atradis mantu glabātuvī kartupeļu bedrē, Aleksandrs lūdza Daigu turp aiziet, lai izklīdinātu vēl pēdē-jās iespējamās šaubas.

„Tagad es tev ticu,” viņa sacīja, nožē-lodama šim cilvēkam nodarītās pārestības. „Taču arī tevi atradu Liedagu rdzū laukā, un kā gan varēju zināt, ka it visur neesi mēma pēdās staigātājs? Lūk, neziņa un pārpratumi daudz cilvēku ceļus dala. Arī

mans brāl's ir stipri nelaimīgs, ka toreiz ar tavu tēvu bez vajadzības šķendējās."

„Par to ļai viņš raizējas vismazāk! Mans tēvs tai ziņā bija ļoti neiecietīgs un dažkārt tišām meklēja pretinieku. Bet pasaki man, Daiga, atklāti, vai tas tiešām tiesa?"

Viņa saprata, jo par citu taču Aleksandrs nejautāja. „Un ja tas nebūtu tiesa, vai tam kāda nozīme?"

„Tad tikai Liepkrastu dēļ?"

„Varbūt. Mums jāiet, jo es taču drīkstu tikai īsu laiku sprīdi nozūst."

„Saderību kartes drīz izsūtīšot?"

„Kas teica? Ai, tas taču gluži vienalga! Jā, kartītes jau iespīestas. Par to paražu es tikai smejos. Smalks cilvēks. Lai."

Atgriezoties mājup, viņi nejausi sastapa mēmo, kas atkal kaut ko nesa zem svārku stūŗa. Taču, jauzdams briesmas, viņš skatu nolaida strauji lejup un tādējādi bija iedomājies paiet it kā nokaunējies gaŗām. Aleksandrs aizturēja. Vainīgā cilvēka skats nekādi negribēja pacelties.

Daigas augumu pāršalca dziļš trīsiens: tik baisma, draudīga un neparasta bija kropļa seja! Vairīdamās, lai mazāk būtu jāredz šīs niknums, Daiga atkāpās soli. Vīrieši karsti sarunājās roku zīmēm. Un te

viņa novēroja, cik veikli sarunāties prata Aleksandrs. Taču mēmais vēl veiklāk izstrādājās ar pakampto Ūdentiņa platmali. Aleksandram nemanot, tā aizlidoja zem ābeles pazārēm. Un tiklīdz uzdevums bija veikts, mēmā kustības kļuva asākas, seja saruka dūsmās, un mute grūda ārā zvēra šņācienam līdzīgu kakla skaņu. Bet Aleksandrs, savukārt, slējās pretspēkā, arvien neatlaidīgāk cīlādams dūri. Jā, zem svārku stūŗa nekas piesavināts nebija atrodams, brāļadēls krita kaunā. Daiga pūlējās ar acīm norādīt vietu, kur cepure aizsviesta, bet, kamēr to panāca, mēmais jau bija aizgājis lepnā varoņa soli.

„Ieskurbis," Aleksandrs saīdzis teica, „mums visiem tikai vairo negodu."

„Patīkami tiešām nav. Vai šādu nelabojamu cilvēku nederētu ievietot patversmē?"

„Sen par to mana māte runājusi. Vienīgi tēvs pretojas. Tādos darbos, kas viņam pašam patīk, nav pārspējams. Tas būtu mazākais. Pašu cilvēks. Un, ja vien iespējams paciest, grūti ir pat domāt par patversmi."

„Jā gan, tomēr jums tiesības uzstāt, lai viņš nedara kaunu."

Kad viņi iegāja namā, Ūdentiņš jau dīdīja

kūju. Vecīgajā istabā, kur pa šaurajiem logiem gaŗ platās pajumtes apakšu iestarojās paskopa āra gaisma, izskatījās jau stipri krēslains. Daigas pazušana, kā redzams, liģavaini bija modinājuši greisirdību. Arī māte vispār istabai trīsināja brīdinātāju pirkstu.

„Vai iesim mājās?" Daiga uzrunāja Ūdentiņu.

„Mēs tevi gaidījām," — kūja piesītās grīdai. „Es tikai nevarēju atrast cepuri."

„Toties es atradu." Daiga pasniedza, taču šīs pārsteigums tikai pavairoja liģavainu ļaunās aizdomas. Sak', cik rūdīts paņēmiens! Kamēr šīs meklē cepuri, liģava var drošāk un ilgāk... Tādēļ viņš negribēja palikt rūdījumā glēvāks, sacīja: „Man prieks, ka tu par mani rūpējies."

Nākamās dienas rītā Juris bija sadomājis strādāt purvā. Tēvs ar Ūdentiņu un arī pa daļai māte žēlojās paŗ biezu galvu. Jurim bija skaīdra galva un tādēļ tas atturējās runāt par atpēdam. No nama izgāja visi reizē, lai Valgastos izlāpītos, vienīgi Juris ar lāpstu un cirvi puscelā nogriezās pa labi. Daiga slepus vēroja brāļi aizejam darbā, un, acīs asarām mirdzot, lūpas čukstēja: „Apsolītā zeme. — (Turpinājums sekos.)

PAŠU ACĪM SKATĪTS

mīenus, ko varēs izlietot savu saimniecību uzlabošanai.

Līdzās darba intensitātei vislielāko iespaidu viņos radījusi vācu zemnieku pienākuma apziņa, nododot nodevas un veicot savus uzdevumus, kā arī māca savu saimniecību un visus tur darāmos darbus piemērot kara apstākļiem. Vācu zemnieks tagad atsacījies no karaŗ nesvarīgajām kultūrām un ražo tikai to, ko pašreizējais laiks prasa. Ja lauksaimniekam ieteikts ražot maizes labību, eļļas augus un saknes, tad viņš tā arī rīkojas. — Vācu zemniekam stājoties kaŗavīru rindās, lielu daļu darbu kā pilsētās, tā sevišķi laukos tagad veic sievietes, un tieši šeit redzama vācu tautas ciešā apņēmība un stāja ziedot visus savus tautas spēkus galīgās uzvaras izcīnīšanai.

A. K.

Latgales lauksaimnieku delegācija iepazīstas ar priekšzīmīgo cūkkopību kādā Sīlezijas lauksaimniecībā.

Putnkopībai sīlezieņi pievērsušies ar lielu rūpību, sevišķi pilsētu tuvumā.

Šīs dienās no Vācijas atgriezās 17 Latgales zemnieki, kas gandrīz trīs nedēļas apceļoja Vācijas pilsētas un laukus, lai iepazītos ar vācu lauksaimnieku dzīvi un lauksaimniecības stāvokli. Latgales zemnieki savā ceļojumā iepazīņs gan ar dažādām fabrikām, kur ražo lauksaimniecības mašīnas, gan ar pienotavām, krejotavām un citām lauksaimniecības rakstura rūpniecībām, gan arī, apmeklējot daudzas lauku saimniecības, skatīja pašu acīm, kā izveidota un nostādīta Vācijas lauksaimniecība. It sevišķi lielu interesi Latgales zemniekos, kas paši nāk no platības ziņā nelielām saimniecībām, modināja sīksaimniecības. Viņi pārliecinājās, ka Vācijā arī 5 ha lielā saimniecībā zemnieks iekārtojies daudz labāk nekā Latgales 20 ha saimniecībā. Par pamatu tam galvenā kārtā pirmklasīgi iekoptā zeme, gandrīz pilnīga darbu mechanizācija un specializēšanās vienā noteiktā lauksaimniecības nozarē, to tad arī priekšzīmīgi izveidojot. Savā 16 dienu ilgajā ceļojumā Latgales zemnieki guvuši ļoti daudz jaunu iespaidu un mācījušies daudzus jaunus paņē-

RADOŠĀ DZIRKSTS

„Elektrība dara visu!” Šo spārnoto izteicienu divdesmitais gadsimts, ko ar pilnu tiesību apzīmē par elektrības gadu simteni, attaisno ja arī ne pilnīgi, tad tomēr daudz lielākā mērā, nekā tas saskatāms ikdienā. Zinātnes sasniegumi diendienā paver jaunus apvēršus elektrības izlietošanā visās praktiskās dzīves nozarēs.

Sevišķi svarīgus pakalpojumus elektrība sniedz medicīnai. Tādi elektrības lietošanas veidi, kā diatermija, kalnusaule, elektriskais chirurga nazis, elektriskais mikroskops ar 30.000 reižu palielinājumiem ir tikai dažas redzamākas modernās medicīnas ierīces slimību apkaņošanā resp. to ārstēšanā. Elektriskā mainstrāva kā spēcīgs nervu kairinātājs tagad dod iespēju ar labām sekmēm ārstēt paralizi un daudzas organismas slimības. Kopš gadu simteņiem medicīnā meklē līdzekļus, kā ārstēt gara slimības. Bet tikai pēdējos gadu desmitos izdevies atrast iedarbīgas ārstniecības metodes pret dažām gara slimībām. Ievērojami panākumi, lietojot elektrisko strāvu, gūti schizofrenijas ārstēšanā. Gara slimību ārstēšanā tāpat gūts otrs svarīgs panākums: pēc paralīzes tagad arī schizofrenija padevusiis ārstēšanai.

Modernā fizika, kam 1900. gadā pamatus lika vācu profesors Maksis Planks (Max Planck) ar savu kvantu teoriju, ar lielām sekmēm joprojām iespējās materijas būtības noslēpumus. Saskaņā ar minēto kvantu teoriju atomi atdod vai atkal uzņem izstarošanas enerģiju — elektriskos viļņus, siltuma starus, gaismu, Rentģena starus — nevis nemitīgi un kuņā katrā daudzumā, bet tikai mazās daļiņās — kvotās. Modernās fizikas pirmākie atklājumi, kas dod iespē-

ju sekmīgi virzīt tālāk materijas problēmu, ir atomu saskaldīšana un materijas vismazāko sastāvdaļu veidošana no izstarojumiem. Abos gadījumos to panāk ar ārkārtīgi spēcīgu elektrisku strāvu. Sos pētījumus veic visā pasaulē plaši pazīstamais Keizara Vilhelma fizikas institūts Berlīnē.

Institūts atrodas gandrīz pašā Berlīnes centrā — Dālemā. Dīvaini, ka institūta pētījumos lietotās strāvas, kas sniedzas miljonus voltu, ne mazākā mērā netraucē radio aparātu darbību ne tālākā, ne arī tuvākā apkārtnē. „Arī visas mūsu institūta mašīnas, elektriskās mērīšanas ierīces un pat elektriskos pulksteņus šīs spēcīgās elektriskās strāvas neietekmē ne mazākā mērā,” — paskaidro institūta direktors. Jau tas vien ir modernās fizikas milzu sasniegums. Noslēpums atklājas, metot skatu institūta galvenās celtnes — zinātnisko pētījumu torņa iekšienē, kur novietotas augstsprieguma strāvas ierīces. 20 metru augstā un tikpat platā torņa masīvās sienas un 1 metru bieža aizsargsiena torņa iekšienē, kur tā paceļas no zemes līdz pat torņa griestiem, aizsargā institūta nodarbinātos ļaudis un arī visu ārpusauli pret spēcīgo staru izlaušanos uz ārieni. Šai „atomu cietoksni” ar veikli izveidotu sarežģītu cauruļu un kondensātoru sistēmu rada vairāk nekā 3 miljoni voltu spēcīgu pastāvīga sprieguma līdzstrāvu. Zibens enerģija, kas negaisā izlādējas vienā īsā mirklī — sekundes niecīgā daļiņā, šē kļūst par ilgstošas iedarbības faktoru, kas dod iespēju no pāri 1 miljonam voltu spēcīgās elektriskās strāvas gaismas izstarojuma radīt materijas bezgalīgi mazās sastāvdaļas — negatīvā elektriskā lādiņa elektronu un tā dvīņu brāli pozitronu, ar

pozitīvu elektrisko lādiņu. Šis mākslīgā ceļā radītais dabas brīnums — radioaktīva pārvērtība — notiek milzīgas 9 metru garās Rentģena caurulēs, kur rodas vismazākā viļņu garuma elektromagnētiskie, t. s. gammastari. Šais milzu apmēru Rentģena caurulēs gammastarojums noris gluži tāpat kā parastajās Rentģena caurulēs. Tas ir viļņu starojums, tāpat kā gaisma, un līdzinās Rentģenastariem, kuriem tas ir rada. Spēcīgās elektriskās strāvas radītajam pozitronam, pretēji viņa daudz izturīgākajam dvīņu brālim elektronam, nav ilgs mūžs. Drīz vien tas atrod savu dvīņu brāli, savienojas ar to, un tagad notiek lielais brīnums: abi pārvēršas — materiija kļūst par starojumu. Kur nupat vēl bija divas daļiņas, rodas divi gammastari, kas tiecas pretējos virzienos. Institūta fiziķi ar savām rafinētajām darba ierīcēm no novērošanas torņa novēro šīs radošās dzirksts iedarbības sekas — starojumu un redz, ka gan šē, gan tur atkal it kā no nekā parādās kāds elektrons vai pozitrons, traucoties viens otram pretim. — Starojums kļūvis par materijas elementāro sastāvdaļu. — Tā cilvēka skatam paveras iespēja arvien dziļāk iespieties atoma būtībā un tuvoties jautājuma galīgam atrisinājumam: kas ir materiija? A. M.

Skats Keizara Vilhelma fizikas institūta eksperimentu zālē. Pa labi un pa kreisi masīvi 15 metru augsti metalla stabi ar augstsprieguma ierīcēm, kur transformē vairāk par 3 miljoniem voltu spēcīgo elektrisko strāvu. Līdzstrāvas spriegumu rada sarežģīta un tomēr vienkārša kondensātoru un vārstuļu sistēma. Vidū masīvais aizsargu tornis ar 1 metru biežajām, masīvajām sienām, kas pasargā novērotājus no histamajiem stariem. Torņa priekšā — pārvietojams galds ar strāvas ieslēgšanas ierīcēm.

VISPĀRĒJĀ MĀKSLAS IZSTĀDE RĪGĀ

Pa kreisi: J. R. Tilbergs — Kaņepāja kundze ar Okeju. Pa labi: L. Liberts — prof. J. Vītols.

Apakšā pa kreisi: J. Zariņš — Sievas portrets. Pa labi: A. Annuss — Kursā.

Pirmajā maijā Rīgas pilsētas mākslas muzeja telpās Latvijas Ģenerālkomisāra valsts padomnieka Drekslera (Drechsler) protektorātā atklās Latvijas pašpārvaldes rīkoto vispārējo mākslas izstādi.

Šī ir pirmā plašākā kopējā mākslas izstāde, kuŗas devīze — sniegt tikai vēl nerādītus darbus. Izstādes kuplais klāsts aptver 193 autorus ar apm. 330 darbiem. Tāpat caurmērā no katra autora redzēsīm nepilnus divus darbus. Pazīstot pēdējo divu gadu ražīgumu, nevar teikt, ka šis caurmēra skaitlis būtu liels un pilnīgi reprezentētu mūsu mākslinieku sniegumus, bet, ievērojot vēl plašākai izstādei piemērotu telpu trū-

kumu, varam priecāties par izstādes labi atrisināto un interesanto klāstu. Izstādes kopnoskaņojums visai iespaidīgi raksturo mūsu mākslinieku pēdējo gadu centienus. Te pārstāvēta glezniecība, grafika, tēlniecība, lai gan abas pēdējās savos sniegumos bijušas drusku skopākas un atturīgākas.

Glezniecības daļā pēc ilgāka laika atkal redzam J. R. Tilberga darbus, kas valdzina ar savu precīzo akadēmiski kopto zīmējumu un svaigo reālistisko gleznojumu.

A. Annuss izstādījis lielāku kompozīciju Kursā. Te mākslinieka reālo tēlu īstenība atjautīgi saaužas simbolismā un sniedz nevis etnografisko, uniformēto, bet garīgo Kursu tās dziļākā būtībā. Te dujriteņu ra-

tos sēž grūtājās dzīves likstās rūdītais vecās, reālās Kursas pārstāvis un veselīga, skaista sieviete. Viņiem blakām soļo jaunais dailes paudējs — vijolnieks. Straujais baltipš, vingras rokas vadīts, dujriteņi spēcīgi velk cauri dzīves jūras viļņiem uz krastu, pār kuŗa pelēko ikdienu nupāt kā raisās saules stars. Glezna ieturēta liegi dzirkstošos sidrabainos toņos, tai ir interesanta apdare un dzīvs zīmējums.

L. Liberts devis četrus darbus, kas greznā krāsu izšķērdībā sniedz mākslinieka vizijas par Venēciju. Viņa prof. Vītols pieskaitāms labākiem mākslinieka portretiem. Turpmāk sniegsim citu izstādē redzamo mākslinieku darbu attēlus.

Andis Bajārs.

IZMIRSTAIS NOVADS

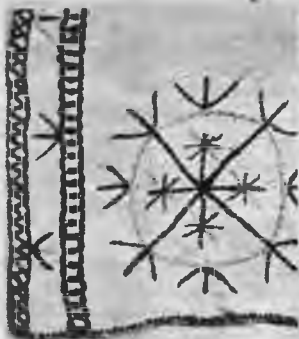
Šķiet divaini, bet tas nu tā ir, ka vismazāk izpētīti un apzināti apvidi bieži vien atrodami lielu kultūras centru tuvumā. Dzenoties pēc jaunumiem un meklējot īpatnības, mēs kaut kā nevērīgi paejam garām tuvākai apkārtni, nemaz nenojauzdami, cik lielas, īpatnējas vērtības tā sevī slēpj.

Starp Liepājas ezeru un jūru, cieši klātu Liepājai, piekļaujas tagad nelielais Pērkones pagasts. Vecos laikos tas bijis daudz dižāks un tajā ietilpa arī viņpus Liepājai esošais Medzes pagasts. Kā liepājnieki, tā pērkonieki un medzenieki ir vena novada laudis, kas agrāk visi piederējuši pie Liepājas svētās Annas draudzes.

Savdabīgs stūrītis ir šis vecais Dižpērkones novads, kas arī pilsētas tuvumā saglabājis daudzas senas tradīcijas. Gluži nepelnīti mūsu etnografi tuvo kaimiņu novadu — Nīcas, Rucavas un Bārtas spožuma apzīlbināti, bija pametuši to novārtā. Tikai pēdējos gados, kad pašos liepājniekos radās interese par „savu” novadu, izrādījās, ka tas etnografiskā ziņā daudzējādi atšķiras no daudzinātās trijotnes: Nīcas, Rucavas un Bārtas, būdams tuvāk rada kaimiņu novadiem ziemeļos. Šī atšķirība sevišķi krasi vērojama novadu tērpos. Pretēji spilgti krāsnajiem Nīcas, Rucavas un Bārtas tērpiem Dižpērkones novadā sieviešu tērps pauž pietūcīgu vienkāršību, tā krāsu gammas izmeklēti atturīgas. Atšķirīgs ir villaines valkāšanas veids: Nīcā, Rucavā un Bārtā to sasprauž uz viena pleca, Pērkonē — pārsedz abiem pleciem, saspraužot ar saktu uz krūtīm. Villaines ieloks Pērkonē mazāk košs, tas ieturēts vairākos noziedos un pustopos. Brunči, kas Nīcā, Rucavā un Bārtā jo kupli un spilgti, Pērkones novadā krīt taisni lejup un sīki stripoti.

Pērkones novada apzināšana ir tikai sākumā. Tas slēpj sevī daudz vērtīgu liekama un dažu labu pārsteigumu, kas iepriecina pētnieka sirdi. Tā, piem., Liepājas muzejā glabājas kāda Pērkones novada villaine, kuŗas ieloka raksts, šķiet, ir viens no vecākajiem, kāds uzglabājies līdz mūsu dienām.

Ls.

Ipatnējs kapu zvans Pērkones kapsētā. — Jumtiņa rotājuma gailim apakšā gada skaitlis „1826.”

Goda villaine bērnu kristībām, kuŗas ieloka raksts uzskatāms par vienu no visvecākajiem, kas uzglabājusies līdz mūsu dienām. Tagad villaine atrodas Liepājas muzejā.

Pērkones novada iautumeiņa. Novada etnografiskās robežās ietilpst arī Medzes pagasts.

Rakstā rotātas durvis Pērkones Skatres ciemā.

Ar lielu gaumi un mākslniecisku izjūtu mūsu tēvi darinājuši savas māļļietas. Atlētā — Pērkones novada krēsls, aiz tā galds ar vāceli.

J. Sudmaļa uzņēmumi

Modrie lauku sētas sargi.

Pavasārā pieaugums lauku sētas dzīvnieku saimēs ir saimnieču lielākais prieks. Sekojot racionālās saimniekošanas principiem, šai sētā audzē tikai tīrsugas Šropširas aitas. Katra no šīm pieaugušām aitām dod līdz 6 kg vilnas gadā.

Kad laukos sākas darba sezona, tad vērtīga katrs palīdzīga roka. To saprot arī vācu kaņavīri, kas laukos pavadot atvaļinājumu, nekautrējas ķerties pat pie netīrākā darba — mēslu vešanas.

Lūk, tīrumu vidū ieaudzis simtgadīgs ozols. Ar stiprajām saknēm tas cieši iekēries auglīgajā zemē, bet vareno stumbru un strupos, čemurainos zarus stiepj pretim saulei, droši spītējot visu gadalaiku vētrām un negaisiem. Un tikpat nesaraujami saudzis ar dzimto zemi kā šis ozols šķiet latviešu arājs, kas atkal šopavasār irdina saulē kūpošos pakālnus, lai rudenī, darbā sarepējušiem pirkstiem tur ievāktu ražu, kas barotu ne tikai šīs zemes iedzīvotājus, bet arī tās aizstāvjus. Latviešu arājs nekad nav bijies grūtību. Viņu nav varējušas salauzt ne neražas, ne dabas katastrofas. Tikai boļševiku varas gadā, kad tam gribēja nolaupīt zemi un pašu pārvērst par beztiesisku kolchoznieku, arāja rokas bezspēcīgi noslīga gar sāniem.

Šis laiks latvju zemkopim atkal uzliek jaunus grūtumus, jaunus pienākumus. Totālā cīņā arī pret latviešu tautas nāvīgāko ienaidnieku — boļševismu — prasa ražot vairāk maizes, vairāk pārtikas līdzekļu, kas karšanai tikpat nepieciešami kā municija. Bet apstākļi ražošanai, īpaši ražu celšanai, nemaz nav labvēlīgi. Trūkst darba roku, trūkst zirgu, trūkst mākslīgo mēslu. Tomēr latvju arājs šogad nenokaļ galvu un nenolaiž nevarīgi rokas, jo atvajritie boļševisma draudi un atgūtās tiesības uz zemi tam devušas jaunu dzīves prieku un darba sparū.

Ik rītus, saulei lecot, kad atskan pirmās strazdu svilpes, tie dodas savās darba gaitās. Sievas steidz uz kūtiņ apkopt daudzgalvainās dzīvnieku saimes, ko svētījusi pavasaļa auglība ar jaunu pieaugumu. Tur vienā aizgaldā priecīgi lēkā sprogainie jēri, no cita atskan rožaino sivēnu sīkie urkšķieni, bet putnu nodalījumā „brokastis” prasa pirmie cāļeni un citu putnu mažuļi. Kad brūnājas izslauktas un piena kannu vezums aizlīgojis uz tuvāko pienotavu, tad veikts sievu svarīgākais dienas pienākums totālā kara labā.

Tikmēr vīri ar sētuvēm plecā vai iejūgtiem zirgiem nerimdami kustas pa apžuvušiem laukiem un pakalniem, virs kuriem saulei kāpjot, aizvien augstāk uzvijas cīruļu dziesmas. Daba šogad lauksaimniekiem rāda labvēlīgu vaigu un lielā mērā palīdz pārvarēt apstākļu radītās grūtības. Ziemāji pārziemojuši labi un to samtaini zaļais zēlums priecina skatu jau no tālienes. Nav cietis arī āboliņš un zālāji. Bet galvenais, ka agrais pavasaris devis iespēju sākt zemes darbus jau aprīļa sākumā, un tagad mēneša beigās, arī Vidzemē sēja jau rit pilnā sparā. Liels atbalstu lauksaimniekiem sniedz arī lauku sētās ziemā izmitinātie vācu armijas kaņavīri ar saviem zirgiem. Kur darbspēka vai zirgu lauku apkopšanai pietrūks, tur palīgā ies spēcīgākie kaimiņi. Lauku ļaudis seko agronomijas darbinieku un pārvaldes iestāžu norādījumiem: pavairo maizes labības sējumu platību, stāda vairāk kartupeļu un sakņaugu, cenšas pavaifrot jaunlopu skaitu, lai gan tas prasīs no viņiem lielāku darbu un piepūli. „Darbs un grūtības mūs nebaida,” šķiroties teica kāda centīga jaunsaimniece, „jo darbs ir mūsu prieks. Ja Dieviņš tikai ļaus dzīvot un strādāt, gan tad arī visas grūtības pārvarēsim.”

J. M.

Pavasara saulē un vējos apžuvušos laukos no rīta līdz vakaram rit darba rosība.

VĒRTĪGĀKĀ IZEJVIELA

Kad mēs savā ģimenē vai darba vietas krogaldā no kauliem ar nelielu gaļas piedevu esam izvārijuši garšīgu viru vai buljonu, mums šķiet, ka kauli savu uzdevumu veikuši un tos var izmest atkritumu kastē. Bet šķietami nevērtīgie kauli sevī slēpj vērtības, ar kurām jau miera laikos uzņēmīgi laudis guvuši sev bagātības. Par to liecina Rīgas kaulu fabrika, vienīgā Baltijas valstī, kas priekš kaja vākusi kaulus pārstrādāšanai ne tikai Latvijā, bet arī Lietuvā un Igaunijā. Kaulus šī fabrika centusies ievest arī no citām zemēm, bet ragus un nagus eksportējusi pat uz Itāliju.

Kauli dod tik daudz vērtīgu izejvielu kā neviena cits vecmateriāls. No virā novāriem kauliem, fabrikā attiecīgi apstrādājot,

iegūst vēl 6—7 proc. kaulu tauku, kas ir neaizstājams materiāls daudzās nozarēs. Kaulu tauki tālākā pārstrādāšanā dod glicerīnu, stearīnu, oleīnu, piķi un tehniskos taukus. Glicerīns nepieciešams kaja rūpniecības nitroglicerīna pagatavošanai, apretūrām, kosmētiskiem krēmiem, ārstniecības līdzekļiem u. t. t.; stearīns dod izejvielu svecēm, papīra impregnēšanai, mākslīgām puķēm, bārdas skujuamām ziepēm u. c.; oleīns nepieciešams eļļošanai urbšanas darbos, rakstāmašīnu lensu izgatavošanai, iespaidumkrāsas pagatavošanai. Piķis dod izejmateriālu jumtu papes un laku gatavošanai, kābeļu izolācijai, papīra un džutas impregnēšanas vielām. Kaulu tauku lielākā daļa noder tik nepieciešamo ziepju vārīšanai. No nagiem iegūst augstvērtīgāko eļļu, kas nepieciešama pulksteņu, elektromotoru, magnētu un dažādu smalkmehanismu eļļošanai. Šī eļļa tagad lielos apmēros nepieciešama, lai uzturētu labā kārtībā modernā kaja komplikētākos mehanismus.

Kad ar benzīna tvaikiem no kauliem izvilktas pēdējās tauku atliekas, kaulus īpašos difūzoros zem spiediena apstrādā pārmaiņus ar karstu ūdeni un tvaiku, līdz kamēr tajos esošās līmvielas izšķīdusas ūdenī. Šo līmes „buljonu” tālāk ietvaicē, konservē, atdzešē un žāvē, tādējādi iegūstot pazīstamo galdnieku līmi plāksnītēs. Līme ir kaulu otra vērtīgākā sastāvdaļa, kas nepieciešama galdniecībā, mēbeļu rūpniecībā, papīra, sērskociņu un kartonāžas fabrikās. Ja arī no kauliem atdalīti tauki un līmvielas, tie tomēr vēl nav bez vērtības. Tie kaulu fabrikai dod pat apm. trešdaļu kopienākuma. Kauliem rotējošās caurules vispirms noslīpē netīrumus, tad tā sauc. „bungu dzirnavās” ar smagām tērauda lodēm tos sadauza smalkā pulverī. Sasmalcinātie kauli ar savu augstvērtīgo fosfora un citu minerālvielu sastāvu ir vērtīga barība putniem, lopbarības milti — liellopiem, bet lielākā daļa — kaulu milti — zemes mēšlošanai. Kaulu pelni noderīgi porcelāna rūpniecībā un stikla rūpniecībā piena stikla ražošanai. No kauliem iegūtā ogle noder ārstniecības līdzekļu pagatavošanai.

Apsverot visas no kauliem iegūtās vērtības un to daudzpusīgo lietošanu, jākonstatē, ka kauli

No kauliem iztvaicētos taukus nostādina lielos metāla kublos, no kuriem tos pārņēma mucās. Šos tehniskos taukus nosūta citās fabrikās tālākai pārstrādāšanai.

pieder pie mūsu vērtīgākām izejvielām. Tādēļ nepiedodami ir arī vāriņus kaulus aizsviest, sadedzināt, norakt vai citādi iznīcināt. Rīgas kaulu fabrika savu produkciju varētu vēl 2—3 reizes pavairot, ja būtu izstrādāšanai nepieciešamie kauli. Visus kaulus savāc un fabrikai nodod gan lopkautuves, gaļas fabrikas un krogaldu virtuves, bet no ģimeņu virtuvēm kaulu ienāk nesamērīgi maz. Tādēļ šonedēļ spodrības dienās un arī turpmāk centīsimies visus kaulus uzkrāt un nodot tuvākajā savākšanas punktā! Kaulu vākšana pa saviem un kaimiņu dzīvokļiem sevišķi ieteicama skolniekiem, jo viņi par katriem 5 kg nodoto kaulu iegūst tiesības iegādāties 1 gab. putu koldola ziepju.

J. M.

„Bungu” dzirnavās smalki saberztos kaulu miltus fabrikā iepilda papīra maisos un izsūta patērētājiem. Lielā losforskābes saturā dēļ kaulu milti ir vērtīga piedeva lopbarībai un neaizstājams zemes mēšlošanas līdzeklis sakopjiem, īpaši tagad, kad superfosfāta trūkst.

Koncentrētais līmes „buljons” īpašos traukos atdzešēta sarec. Pēc tam šos recekļus klučus, laižot cauri spiedei, sagriež plānās šķēlēs, saklāj uz sietiem un žāvē īpašās kaitēs, kur spēcīgi elektriski ventilatori nepārtraukti dzen cauri sausu, siltu gaisu.

NEKAS NAV ZEMĒ METAMS

Katra saprātīga saimniekošana palīdz aiztaupīt nevien daudz darba spēka, bet arī daudz grūti sagādājamu izejvielu. Jau miera laikā visās valstīs plaši izmantoja dažādus atkritumus. Sevišķi liela nozīme tādai taupībai ir kara laikā, kad uz katra soļa jāievēro vislielākā ekonomija.

Vācijā vecu papīru izmanto sevišķi rūpīgi. Iegaumēsim, ka 1 tonna veca papīra aiztaupa 3,3 kubikmetrus koksnes, 20 tonnas, t. i. vagonš savāktā veca papīra aiztaupa 66 kb. m koksnes, ko tādā gadījumā var izmantot citām vajadzībām. 1936. gadā Vācijā no 3 miljoniem tonnu papīra un kartona kā papīra atkritumi nonāca vākšanas vietās 700.000 t, 1937. g. — 850.000 t, 1938. g. — 1 miljons tonnu. Arī tas ir tikai viena ceturtdaļa no pieaugošā papīra atkritumu daudzuma, ko varētu savākt. Kur paliek pārējās trīs ceturtdaļas veca papīra? Visvairāk no tā aizceļo uz krāsnīm. Tas ir parocīgāk, bet neapdomīgi.

Laikā no 2. līdz 4. maijam čakli piedalīsimies šās šķietami nevērtīgās un tomēr ļoti noderīgās izejvielas vākšanā! A. M.

Šim savāktā veca papīra kļūpām nav nekādas lielas vērtības, kamēr tās ir noliktavā, bet fabrikās tās pārvērš kartonā.

Jesatņojumu kārbas, kas pagatavotas no kartona, izmantojot papīru atkritumus, ir tikpat izturīgas kā no koksnes kartona pagatavotās.

„Laikmeta” arch. z.

RADIOFONA PROGRAMMA

SVĒTDIEN, 2. MAIJĀ.

5.00 Raidījums vācu kar, 6.30 Hamburgas ostas konc. 8.45 Zīpas latv. v. 7.00 Zīpas v. v. Pēc tam: Dienas programma. 7.10 Hamburgas ostas konc. (turp.). 8.00 Mūzika. 8.30 Vingroš. bērniem. 8.45 Zīpas („Landesdienst Ostland“). 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā. 10.00 Zīpas v. v. 10.10 Dievkalpojums. 11.10 Mazs orķestra konc. 11.30 Nedēļas politiskā raidāmā. 11.45 Vācu māksla, vācu qars. 12.15 Zīpas latv. v. 12.30 Zīpas v. v. Pēc tam: Vācu tautas koncerts. 14.00 Zīpas v. v. 14.15 Zīpas („Landesdienst Ostland“). 14.30 Staburaga bērni, Valdā jaunatnes stāsts T. Kalves dramātizējumā. 15.00 Latviešu mūzika un literatūra. M. Vintere (dziesmas), prof. N. Dauge (klav.), V. Svarcs (dekl.) un rad. koris T. Kalņa vadībā. 16.00 Pagts karavīriem. 16.45 Zīpas latv. v. 17.00 Zīpas v. v. 17.15 Pagts karavīriem (turpin.). 18.00 Berlīnes filharmoniku koncerts. 19.00 Zīpas no karaļauka. 19.15 Nedēļas atbalss. 19.30 Latv. brīvpr. kar. pusstunda. 20.00 Zīpas v. v. 20.15 Deju mūzika. 21.00 Zīpas latv. v. 22.00 Zīpas v. v. Pēc tam: Nāk. dienas progr. un sporta zīpas. 22.30 Mūzika (no Mīnchenes). 24.00 Zīpas v. v. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 3. MAIJĀ.

8.30 Mūzika. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Solistu koncerts. 15.30 Mūzika. 16.00 Raiba pēcpusdiena. 17.15 L. van Bēthovena (Beethoven) stunda. V. Stots (dziesmas), V. Bīšers (klav.) un H. Preuskers (dekl.). 18.30 Jautra karavīru stunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kara spēks. 19.15 Zīpas no karaļauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15—21.00 Rīga: Kas katram tīk (no Berlīnes). 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Cicerons Mazbērzē, A. Neiripa komēdija. 21.15 Kas katram tīk (no Berlīnes). 22.15 Sporta ziņas frontei v. v. 22.30 Klavieru mūzika. Atsk. prof. H. Pollaks: 23.15 Deju mūzika.

OTRDIEN, 4. MAIJĀ.

11.30 Punduris gardegunis, V. Bičuļa raidāmluga bērniem. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. 15.30 Mūzika. 16.00 Kāda aviācijas pulka deju kapella un dziesmas. 17.15 Kāda aviācijas pulka deju kapella, mandolinu orķ. un humors. 18.30 Jautra karavīru stunda. 19.15 Zīpas no karaļauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15 Mūsu XXX otrdienas koncerts. A. Pulciņa-Karpa un E. Krūmiņš, M. Ivanovs (čells) un rad. orķ. B. Skultes vadībā. 21.15 Mūsu XXX otrdienas koncerts (turp.). 22.20—24.00 Deju mūzika. 0.15 Latv. brīvpr. kar. pusstunda. 0.45 Nobeigums.

TREŠDIEN, 5. MAIJĀ.

11.30 45. Darba pārtraukuma koncerts. 14.30 Jautras melodijas un anekdoti. 15.30 Mūzika. 16.00 M. Vintere (dziesmas) un mazais orķ. F. Dīdericha vad. 17.15 Latvijas komandanta pūtēju orķ. Fr. Tilganta vadībā. 18.30 Latv. brīvpr. kar. pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls: Kara flote. 19.15 Zīpas no karaļauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15 Raibā vija. 21.15 No operu pasaules. 22.20 Kamermūzika. V. A. Mocarta (Mozart) Klarnetes kvintets. 23.15 Deju mūzika.

CETURTDIEN, 6. MAIJĀ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. 15.30 Mūzika. 16.00 No Vīnes. 17.15 Koncerts. J. Sibēliusa Simfonijs Nr. 2. Atskaņos rad. orķ. prof. J. Mediņa vad. 18.30 Jautra karavīru stunda. 19.15 Zīpas no karaļauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—21.00 Rīga: Jautrs vakars. 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Lielais „L”. J. Upmaja raidāmluga. 21.15 Dārgumi. H. Lūse un E. Mauriņš (dziesmas), B. Ozoliņa (klav.) un prof. A. Ozoliņš (čells). 22.20—24.00 Deju mūzika.

PIEKTDIEN, 7. MAIJĀ.

6.00 Latviešu mūzika. 8.30 Mūzika. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Dziesmas bērniem. 15.30 Mūzika. 16.00 V. Stots (dziesmas), Latv. brīvpr. kar. pūtēju orķ. P. Bandera vadībā un sāļona ansamblis Ed. Eichens vadībā. 17.15 Mūzika un literatūra. 18.00 Baroka mūzika. M. Volfa (Wolff) dziesmas) un F. Vlašeks (čells). 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu aviācija. 19.15 Zīpas no karaļauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Raksti no laikrakstiem. 20.15 Skaņu dzirnavas. 21.15 Brandenbora princis, E. Freimāņa dziesmuspēles fragmenti. Piedalās: P. Brīvkalne, M. Vētra, A. Kortāns. rad. koris un orķ. 22.20 Kamermūzika. 23.15 Deju mūzika. 0.15 Latv. brīvpr. kar. pusstunda. 0.45 Nobeigums.

SESTDIEN, 8. MAIJĀ.

11.30 Darbam un mājai. 12.45 Rīgas apr. pūtēju orķ. un skaņu plates. 14.30 Dēls, I. Eriņģas raidāmspēle. 15.30 Mūzika. 16.00—18.00 Jautras nedēļas beigas. 18.30 Jautra karavīru stunda. 19.15 Zīpas no karaļauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15 Labs oma dūrā un mollā. (No Kēnigsbergas). 21.15 Deju starpspēle. 21.30 Mūzika laika kav. (No Berlīnes). 22.20—24.00 Deju mūzika.

KATRU DARBDIENU.

5.00 Vācu karavīriem. 6.15 Vingrošana. 8.30 Mūzika. 8.45 Zīpas latv. v. 7.00 Zīpas v. v. un konc. 8.00 Mūzika. 9.00 Zīpas v. v. 8.18 Landesdienst Ostland. 9.25—11.30 Pārtraukums. 12.15 Zīpas latv. v. 12.30 Zīpas v. v. 12.45 Mūzika. 14.00 Zīpas v. v. 14.15 Landesdienst Ostland. 15.00 Virsp. zīp. lēns atkārtojums un īsas zīpas. 16.45 Zīpas latv. v. 17.00 Zīpas v. v. 18.00 Aktuālitātes. 20.00 Zīpas v. v. 21.00 Zīpas latv. v. 22.00 Zīpas v. v. 23.00 Landesdienst Ostland. 24.00 Zīpas v. v. 0.15 Nobeigums.

Labā ideja

Anglijas admirālītes pirmais lords no rīta ierodas darbā.

„Nu, kas jaunš?” viņš jautā savam štāba priekšniekam.

„Zemūdeņu briesmu apkarošanas komisija iesniegusi jaunu priekšlikumu.”

„Tā. Vai tie kungi beidzot izgudrojuši, kā mēs varētu dabūt nost no kakla nolādētās vācu zemūdenes?”

„Gluži tik tālu vēl nav, bet vispirms vajagot iecelt atsevišķu zemūdeņu kara pavēlnieku.”

Ilgs klusuma brīdis. Pirmais lords domā. Tad viņš pasmaida un atbild:

„Labā ideja: vismaz būs kāds cilvēks, kam varēs uzvelt visu atbildību par mūsu neveiksmēm!”

Vēja par maz.

Dabāns izrāda savam draugam Grabānam apkārtnes jaukumus un paskaidro:

„Agrāk šeit atradās divas vējdzirnavas, bet vienas noplēsa.”

„Kādēļ?”

„Pēc manām domām divām tē bija vēja par maz.”

Vienalga.

Vilciens drīz aizies. Pēdējā acumirknī tajā vēl ielec kāds aizkavējies braucējs.

Viņš noslauka sviedrus no pieres un apmierināts saka:

„Tā, manis dēļ vilciens nu var braukt pie veina!”

„Atvainojiet,” atsaucas cits pasažieris, „tādā gadījumā mēs visi nonāksim taisni ellē.”

„Man vienalga,” seko stābilde, „man ir bijete turp un atpakaļ!”

Angļu tikumi.

„Sēr Džon, vai esat ievērojuši, ka sērs Arturs, aizejot no kluba, atsveicinās no personāla pēc komunistu parauga — ar paceltu dūri?”

„Jā, tas ir ļoti veikls paņēmieni nedot dzegamnaudus!”

SLEIŽU BĪDĪTĀJS VAINĪGS

Lai uzturētu transportu kārtību, Padomijas dzelzceļi militārizēti.

Stājšis: „Biedr sliežu bīdītāj, pēc mīlīhārā reglamenta lagad par katru katastrofu tu man atbildēsi ar savu dzīvību!”

Sliežu bīdītājs: „Prieks centies, biedr ekse-lence maršal, bet dzīvību nepietiks...”

Cik garš, tik plats.

Londonas klubā sirms džentlmenis sūc viskiju, krata galvu un murmina:

„Nav labi, nav labi, nav labi...”

Pēc ilgāka laika otrs džentlmenis beidzot neiztur un apjautājas:

„Kas tad nav labi?”

„Tas, kā amerikāņu kaņavīri izturas pret angļu sievietēm: šī uzbāzība... ko nu uzbāzība, tas jau pārāk maigi teikts!”

Otrs džentlmenis atmet ar roku:

„Ak ko jūs! Kāda amerikāņu valdība, tādi viņu kaņavīri, un kāda mūsu imperija, tādas mūsu sievietes. Iedzērsim, milord!”

Tāds kā idiots.

Burbulītis sūdzas Murnulītim:

„Svētkos es iepazīnos ar kādu jaunkundzi. Tev viņu vajadzētu redzēt — glezna! Norunājām kaut kur izbraukt, bet tuvāk par to mums jāvienojas pa tālruni.”

„Tad jau skaidri! Zvani tūlīt un norunā!”

„Bet nelaiمة tā, ka es vairs neatceros viņas uzvārda un tālruņa numurs arī izgājis no atmiņas.”

„Apmeklē viņu mājās!”

„Adresi viņa nepateica.”

„Tāds kā idiots: ņem palīgā adresu galdu un telefona grāmatu!”

SPODRĪBAS NEDEĻĀ.

„Jā, kundzīt, to es redzēju gar, bet es domāju, ka tas pieder pie radio aparāta!”

(„Die Woche.”)

REŽISORI AIZ KULISĒM.

Amerika un Anglija šīn karā jau zaudējušas kuģus 30,4 milj. brī kopītpumā. Šis fakts no ledzīvotājiem abās valstīs tiek rūpīgi slēpti.

„Te ir mīnusi, tur — plus!... Rūdīt tautai šito pusi Un sev cilpu kaklā maukt? — NĒ — tad labāk tautu žmaukt!”

J. Dr.

Viens pīpīš

Kādā Nujorkas naktlo-kālē uzstājās ātrgleznotājs. Dažās sekundēs viņš ar otu un krāsām uzbūra uz audekla jūras kauju un Amerikas uzvaru ainas. Iereibis amerikānis skatījās, skatījās un tad sāka nevaldāmi smieties.

„Kādēļ jūs smejaties?” jautāja kaņmīpš.

„Es zinu... hahaha... es zinu...”

„Velns parāvis, ko jūs zināt?”

„Es zinu, no kā viņš to mācījies!”

„No kā tad?”

„Hahaha — no mūsu Rūzvelta!”

„Kā jums nav kauna!”

„Atvainojos, varbūt, ka Rūzvelts no viņa, — man viens pīpīš!”

Nākotnes plāni.

Divi angļu „labāko aprindū” jaunieši apprecējušies un pārspriež savu nākamo dzīvi.

„Un zini ko, Bob,” sāka Džesija, „pēc kara nopirksim lielu, modernu auto un apceļosim visu mūsu imperijul!”

„Lieliski, mīlulīt,” viņas domām pievienojas Bobs, „bet ko mēs darīsim pēc tam — pēcpusdienā?”

Vieslībās.

„Aļaujiet jūs iepazīstināt ar cietuma direktoru Krampīša kungul!”

„Ļoti patīkami, — tas var noderēt! Sakāt, direktora kungs, kā jūs tikāt šai amatā? Vai jāiesāk kā cietumniekam?”

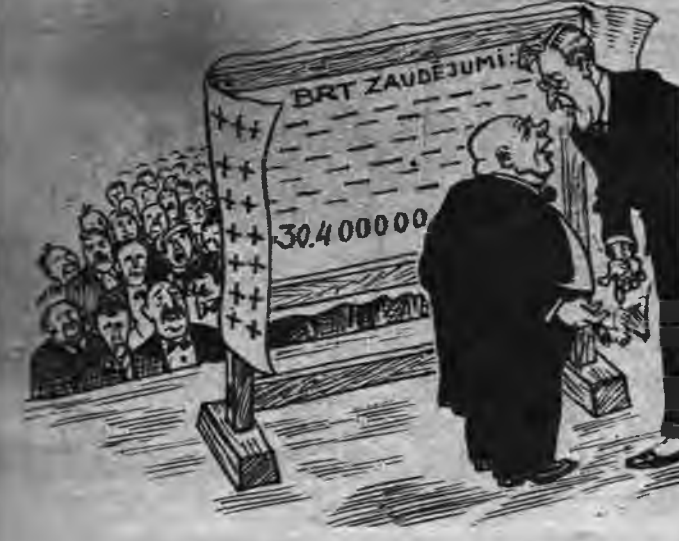
Tomēr piedzēries.

Uzraugs kārtības sargam: „Jūs ievēdāt šo kungu un apgalvojāt, ka tas piedzēries?”

„Jā, otro svētku rītā viņš stāvēja pie apa-lā kioska un strīdējās ar taksametru šoferi.”

„Bet tas taču nav vēl nekāds pierādījums, ka viņš būtu piedzēries.”

„Tomēr ir, jo uz ielas nebija ne auto, ne šofera.”

ILLOSTRETS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds atrodas Rīgā, Rich. Wagner’a (Dzirnavu) ielā 57. Tālruni: izdevējs 34692, atbildīgais redaktors 34654, redaktors 22588, redakcija 34696, apgāds 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Nākošais numurs iznāks 7. maijā.